

Verslag en conclusies ontruimingsoefening

Haags Preventie Netwerk en Brandweer Haaglanden,

3 november 2008

Uitgangspunt:

In een museumomgeving met een rookmachine een situatie creëren alsof tijdens een brand de brandweer objecten evacueert. Zowel de brandweer als het Haags Preventie Netwerk zal praktische ervaring opdoen op het gebied van evacuatie. Bij de oefening wordt het calamiteitenplan van het Mauritshuis gebruikt. Van de oefenkunstwerken is een prioriteitenlijst samengesteld. De oefening wordt gehouden bij BHV-bedrijf OABV.

We willen op de volgende punten kennis opdoen:

- ❖ **Oefening brandweer in het evacueren, hanteren van schilderijen / kunstobjecten.**
 - Hoe gaat de brandweer te werk?
 - Hoeveel objecten kan de brandweer binnen een bepaalde vastgestelde tijd (bv 15 min) evacueren?
- ❖ **Optimaliseren prioriteitenlijst:**
 - Hoe maak je een prioriteitenlijst zodat de brandweer het object kan vinden én herkennen?
 - Hoe maak je een logische lijst waarbij je let op kwaliteit, kwantiteit en formaat? Bijvoorbeeld: de brandweer heeft met vier man twee minuten nodig om één groot schilderij te redden. In dezelfde tijd zouden bijvoorbeeld dezelfde vier man acht kleine schilderijen kunnen redden.
- ❖ **Testen verschillende ophangsystemen.** Er worden verschillende ophangsystemen gebruikt:
 - Kan de brandweer de schilderijen überhaupt loskrijgen?
 - Is er speciale apparatuur nodig en is die bij de brandweer dan wel het museum beschikbaar?
 - Kiest men bij problemen voor alternatieve oplossingen, bijvoorbeeld lossnijden, van de wand trekken etc.?
- ❖ **Wat is de conditie van de objecten na het evacueren?**
 - Het betreft schilderijen, wandkleden, stoelen en sculptuur van verschillende formaten. Vooraf zijn er conditierapporten en foto's gemaakt.
- ❖ **Hoe pakt de crisismanager de follow-up aan?**
 - Beveiliging
 - Weersomstandigheden
 - Noodopvang
 - Maakt het CHV-plan een goede follow-up mogelijk?

Ten behoeve van evaluatie en verslag worden vooraf foto's en eventueel video-opnames gemaakt. Met behulp van video en stopwatch zal worden bijgehouden hoeveel stukken in welke tijd geëvacueerd worden.

Met behulp van een infrarood camera zullen beelden gemaakt worden van de brandweermannen/-vrouwen tijdens de "evacuatie".

Verloop oefening:

De oefening bestond uit twee delen waarbij verschillende ophangsystemen werden getest. Dit bood tevens de gelegenheid bij de tweede oefening andere accenten te leggen.

1^e oefening: tijdsverloop en opmerkingen

De brandweer wordt bij aankomst opgevangen door een BHV-er en het Hoofd Collectiebeheer van het Mauritshuis. Ze informeren de bevelvoerder over de omstandigheden (veel rook, geen personen meer in het pand) en vragen hem de aanwezige collectie in veiligheid te brengen. De bevelvoerder krijgt o.a. een prioriteitenlijst overhandigd, waarop alle 21 opgehangen schilderijen staan in volgorde van prioriteit. Vanaf de aankomst van de brandweer tot het moment dat de brandweer het pand betreedt, verstrijkt 5 min. 35 sec. Daarbij dient aangetekend te worden dat de bevelvoerder, zoals ook uit de nabespreking bleek, tevoren slechts op de hoogte was van het feit dat hij aan een oefening zou deelnemen, maar niet wat de rol van de brandweer zou zijn. Het realiteitsgehalte van de oefening werd daardoor verhoogd, want de bevelvoerder moest eerst worden geïnformeerd. De eerste schilderijen werden na 8 min 41 naar buiten gebracht (dus na 3 min 06 actie). De volgende objecten kwamen naar buiten na 13 min 05, daarna na 14 min 08, vervolgens na 15 min 16. Daarmee werd het eerste deel van de oefening afgesloten, waarna een korte nabespreking plaatsvond.

Bij de evaluatie werd o.a. het volgende opgemerkt:

- De prioriteit van de bevelvoerder ligt primair bij de brand. Zorg voor de collectie komt altijd pas daarna
- De bevelvoerder had eerst opgeschaald naar middelbrand. Dat geeft in principe al extra handjes. Opgemerkt wordt dat hij beter meteen naar groot had kunnen opschalen. Als veel extra inzet niet nodig is, kan altijd weer afgeschaald worden
- De instructie van de collectiebeheerder was nu: één schilderij per persoon per keer naar buiten. Als er meer tegelijk gedragen had mogen worden, hadden de schilderijen sneller in veiligheid gebracht kunnen worden. De beheerder zal een keuze moeten maken tussen meer met meer beschadigingsrisico of minder met minder risico
- Het werken met de prioriteitenlijst is lastig voor de brandweer. Ze moeten zoeken in het donker en ze weten bovendien niet precies wat ze zoeken, want daar zijn ze niet voor opgeleid. Zonder prioriteitenlijst zou er veel sneller veel meer in veiligheid gebracht kunnen worden (verhouding 10 tot 1 wordt genoemd). Tijdens de ontruiming besloot de bevelvoerder ook niet meer volgens de lijst verder te gaan. Daarna ging het sneller
- De vorm van de prioriteitenlijst moet aangepast, bv. een indicatie van de afmetingen erbij, afbeeldingen, locatie waar het betreffende stuk hangt

2^e oefening: tijdsverloop en opmerkingen

Gedeeltelijk ander ophangstelsel.

Brandweer komt uit de auto, wordt gebriefd en krijgt gereedschap mee om de ophanging door te knippen. Eerste manschappen gaan naar binnen na 3 min 06 sec. Na 4 min 33 worden de deuren opengezet voor ventilatie (rook naar buiten). De eerste drie schilderijen komen naar buiten na 8 min 17 (dus 5 min 11 na binnentreden). De volgende na 9 min 34, vervolgens in rap tempo meer na achtereenvolgens 10 min 05, 10 min 31, 11 min 55. Na 12 min 00 gaat een ladder naar binnen voor de hoge stukken. Een poging tot diefstal wordt verijdeld door alerte BHV-er. Na 12 min 45 komen weer 3 schilderijen naar buiten, van een komt de lijst los. Na 13 min 55 wordt meegedeeld dat er nog twee hangen. Na 14 min 07 komen drie (!) schilderijen naar buiten, waarvan een groot. Na 14 min 15 volgt de mededeling dat alles buiten is. Later blijkt er toch nog een schilderij binnen te hangen, dat over het hoofd gezien is.

Opmerkingen bij nabespreking:

- Bij topprioriteit locatie beter aangeven

- Maar een schilderij per blaadje
- Ook informatie over formaat (klein – middel – groot) en over ophangstelsel vermelden
- Plastificeren
- Een prioriteitenlijst van 50 objecten is voor de brandweer niet werkbaar. Maximaal 10

Opmerkingen brandweer achteraf

- De brandweer vond het leuk en nuttig om aan de oefening mee te doen. Het begin was even verwarrend i.v.m. de inscenering en het feit dat er veel rook was, maar er geen brandbestrijding gewenst was. Dit kan bij een eventuele volgende oefening worden opgevangen door de TS (Tankauto Spuit), die komt om te ontruimen, op te laten vangen door een Officier van Dienst. Deze kan aangeven dat de eerste, bij de oefening niet aanwezige TS zich al met brandbestrijding bezighoudt.
- De opvang door het museum was op zich goed geregeld.
- De prioriteitenlijst met afbeeldingen voor de herkenning (liever in kleur) was nuttig, maar zal niet werken als het museum groter is dan de ene bescheiden ruimte waar de oefening nu plaatsvond. Het is dus belangrijk om een goede plattegrond mee te geven, zodat de brandweer weet in welke zaal of op welke muur ze moeten zoeken.
- Het lijkt verstandig niet meer met lange prioriteitenlijsten te werken. Losse geplastificeerde kaarten met een grotere afbeelding in kleur, die meegegeven kunnen worden, werken waarschijnlijk beter. Op de kaart moet ook informatie vermeld worden over locatie, gewicht, afmetingen en door hoeveel personen minimaal nodig zijn om het stuk te dragen.
- Maak een afweging of je prioriteiten bij de topstukken liggen of bij de collectie als geheel. De brandweer was in de oefening al veel stukken voorbijgelopen voor het eerste stuk van de lijst gevonden was. Er kan veel meer gered worden als de lijst topstukken kort en doelgericht is opgesteld.
- Het is aan te bevelen binnen het museum slechts één uniform systeem voor het ophangen van de kunstwerken te gebruiken.
- Zorg dat in de CHV-kast of –kist minimaal vier kniptangen klaarliggen, die bij evacuatie door de brandweer gebruikt kunnen worden. Check ook of nieuw gereedschap werkt bij het gebruikte ophangstelsel. Gebleken is dat niet alle types scharen bruikbaar zijn.

Samenvattende conclusies uit later gehouden nabespreking

- Zorg voor opvang en duidelijke instructie bij aankomst van de brandweer. Zorg dat de brandweer plattegrond, een duidelijke lijst en het juiste gereedschap krijgt.
- Hou de prioriteitenlijst sowieso beperkt. Lange lijsten zijn niet hanteerbaar. Hoe eenvoudiger, hoe beter.
- Het lijkt zinvoller, in plaats van met een lijst, te werken met geplastificeerde plattegronden per zaal, waarbij op de achterkant specifieke informatie over het belangrijkste stuk staat (afbeelding, formaat, gewicht, aantal personen). De prioriteit bij de ontruiming wordt dan niet gegeven aan een of meerdere stukken, maar aan een zaal, waarbij het belangrijkste stuk als eerste gered wordt.
- Let op dat de plattegronden bij elke herinrichting aangepast moeten worden.
- De brandweer ontruimt niets, als er niet om gevraagd wordt. Het museum moet beslissen of er iets ontruimd wordt en zo ja, wat. Als het museum wenst dat de brandweer in ernstige situaties altijd gaat ontruimen, ook als er nog geen museummedewerker aanwezig is, zal het museum daarvoor duidelijke afspraken

(convenant) met de brandweer moeten maken. Het moet daarbij duidelijk zijn dat het museum de brandweer vrijwaart voor eventuele schade. De eindverantwoordelijkheid ligt altijd bij het museum.

- Zorg voor goede interne afspraken over bereikbaarheid. Zorg ook voor goed omschreven procedures (protocollen), ook met betrekking tot de nazorg.
- De brandweer brengt de werken tot de voordeur. Het museum zal zelf moeten zorgen voor opvang en beveiliging daar, en voor transport naar een opvanglocatie.
- De bevelvoerder kan bij brand in een museum het beste meteen opschalen naar groot, zodat er indien nodig meteen meer handen beschikbaar zijn om te ontruimen. Er kan altijd weer afgeschaald worden als het niet nodig is.
- Het is niet zinvol medewerkers op te leiden om met perslucht als gids voor de brandweer te fungeren. In de praktijk zal de brandweer er namelijk geen gebruik van maken als er niet zeer regelmatig door de bevelvoerder ter plaatse met de betreffende personen is geoefend. Er worden dan geen veiligheidsrisico's genomen.